

# Súhrn Rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Mortensen proti Dánsku<sup>1</sup>

Obsahom odborného príspevku je nielen preklad, ale aj systematický súhrn poznatkov z Rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej ako „ESLP“) vo veci sťažovateľa *Mathiasa Friisa Mortensena* proti (ďalej ako „sťažovateľ“) proti *Dánskemu kráľovstvu*, vydaného 21. októbra 2025. Nie je zameraný na opis vnútroštátnych konaní, ale na samotné konanie pred ESLP a osobitne na tie časti sťažnosti a rozsudku, prostredníctvom ktorých súd interpretuje problematiku nenávistných prejavov a ich súvzťažnosť ku konkrétnym článkom Dohovoru Rady Európy o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej ako „Dohovor“).

## Skutkový stav

Prípado súvisí s odsúdením sťažovateľa za príspevok na sociálnej sieti Twitter, v ktorom uviedol, že v príspevku menovaný kontroverzný líder politickej strany „*má právo byť nacistom... [zatiaľ čo iná osoba bola odsúdená za to, že nazvala policajta idiotom]*“. Sťažovateľ namietal, že vnútroštátny rozsudok odvolacieho súdu bol v rozpore s článkom 10 Dohovoru.

Dňa 5. mája 2021 sťažovateľ vo vlákne z účtu na Twitteri iného používateľa napísal nasledujúci príspevok: „*Dovoľte mi, aby som si to ujasnil. R.P. má dovolené byť nacistom, páliť Korán a hovoriť hrozné veci o ľuďoch len na základe ich etnického pôvodu, ale [iná konkrétna osoba] je zatknutá za to, že nazvala policajta idiotom?*“

R.P. bol zakladateľom a lídrom pravicovej národnej a proti islamskej politickej strany s názvom *Stram Kurs*. Vo voľbách, 5. júna 2019, získala táto strana 1,8 % hlasov verejnosti, čo jej nestačilo na zvolenie do dánskeho parlamentu. Na webe *Stram Kurs* sa o. i. uvádzalo, že filozofickým základom strany bol etnonacionalistický utilitarizmus a že osoby sa museli dištancovať od rasizmu, nacizmu a fašizmu, aby sa stali členmi. R.P. na seba upútal pozornosť v súvislosti s volebnou kampanou v roku 2019 prostredníctvom viacerých verejných proti islamských protestov a zapojením sa do iniciatív pálenia Koránu a iných prejavov, prostredníctvom ktorých vyjadril kritický postoj k šíreniu islamu v Dánsku. Názory R. P. sa často vysielali v správach a iných médiách, resp. objavovali sa vo viacerých tlačných

---

<sup>1</sup> Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah tohto dokumentu výlučne zodpovedá Právne & INovatívne, o. z.

a televíznych spravodajských médiách. Odborníci a historici diskutovali o otázke, či by mal byť R. P. považovaný za fašistu alebo nacistu.

Dánska volebná komisia (*Valgnevnet*) sa v marci 2020 rozhodla pozastaviť strane *Stram Kurs* zber voličských lístkov, a to až do septembra 2022. Rozhodnutie odôvodnila podvodnými praktikami strany pri zbere volebných lístkov. V lete 2020 a v lete 2021 založil R. P. dve nové strany. Jednu z nich s názvom *Hard Line*, ktorá mala mať rovnaký filozofický základ ako *Stram Kurs*. Žiadnej z nových strán sa nepodarilo zhromaždiť dostatok „voličských lístkov“ na podanie žiadosti o registráciu strany pre všeobecné voľby na jeseň 2022.

V čase zverejnenia príspevku sťažovateľa, 5. mája 2021, bol R. P. členom strán *Stram Kurs* a *Hard Line*, z ktorých žiadna nebola zastúpená v parlamente, ani v iných zastupiteľských demokratických orgánoch a ani kandidáti nominovaní týmito stranami nemohli kandidovať vo všeobecných voľbách v roku 2022.

V máji 2019, počas televíznej debaty, nazval R. P. vedúcu predstaviteľku inej politickej strany „*nacistickou sviňou*“. Tá bola odsúdená za použitie slov „*zjavný nacista*“ voči R. P. V rokoch 2019 a 2021 bol R.P. odsúdený za rasistické prejavy podľa § 266b Trestného zákona.

Dňa 4. novembra 2021 „*podal*“ R. P. žalobu na okresný súd, ktorou sa domáhal odsúdenia sťažovateľa za ohováranie podľa článku 267 Trestného zákona, zaplataenia odškodného, vyhlásenia príspevku za neopodstatnený a jeho vymazania.

Okresný súd rozsudkom, z 18. novembra 2022, odsúdil sťažovateľa za ohováranie, pričom rozhodol, že výraz „*nacista*“ bol neopodstatnený. Uložil mu povinnosť zaplatiť peňažný trest 1 000 dánskych korún v lehote splatnosti 10 dní, nariadil mu vymazať príspevok a zaplatiť R. P. odškodné vo výške 45 000 dánskych korún. Sťažovateľ sa voči rozhodnutiu odvolal, avšak odvolací súd potvrdil rozsudok prvostupňového súdu, pričom len zmiernil výšku odškodnenia. Dňa 7. februára 2024 odvolacia komisia (*Procesbevillingsnævnet*) zamietla sťažovateľovi možnosť podať dovolanie na Najvyšší súd (*Højesteret*).

Sťažovateľ sa sťažoval, že odvolací súd, rozsudkom z 5. októbra 2023, porušil jeho právo na slobodu prejavu, zaručené článkom 10 Dohovoru.

## **Konanie pred ESLP**

Všeobecné zásady vyvažovania nevyhnutnosti zásahu do slobody prejavu boli o. i. judikované v rozsudkoch *Von Hannover* proti *Nemecku* (č. 2), §§ 103 – 113; *Axel Springer AG* proti *Nemecku*, §§ 89 – 95; *Pentikäinen* proti *Fínsku*, § 87 a *Bédat* proti *Švajčiarsku*, § 48.

Na to, aby bolo možné posúdiť napadnuté vyhlásenie, je **podľa ESĽP potrebné rozlišovať medzi tvrdeniami o skutkovom stave a hodnotovými úsudkami**, a to v tom zmysle, že na rozdiel od skutkových tvrdení, pravdivosť hodnotových úsudkov nie je možné dokázať. Nemožno spravodlivo požadovať preukázanie hodnotiaceho úsudku. Obdobná požiadavka by porušovala samotnú slobodu názoru podľa článku 10 Dohovoru. **Klasifikácia verejného vyhlásenia ako faktu alebo hodnotiaceho úsudku je záležitosťou, ktorá v prvom rade patrí do miery voľnej úvahy vnútroštátnych orgánov, najmä vnútroštátnych súdov. Avšak aj v prípade, že vyhlásenie predstavuje hodnotiaci úsudok, musí existovať dostatočný skutkový základ na jeho podporu, inak bude neprimerané** (pozri napríklad *Pedersen a Baadsgaard* proti Dánsku, § 76 alebo *Jeruzalem* proti Rakúsku, § 43).

V procese hodnotenia otázky nevyhnutnosti zásahu v demokratickej spoločnosti v záujme „ochrany povesti alebo práv iných“, **ESĽP overuje, či vnútroštátne orgány ochrany práv našli spravodlivú rovnováhu pri garancii ochrany hodnôt zaručených Dohovorom**, ktoré sa v určitých prípadoch môžu dostať do konfliktu, a to na jednej strane slobody prejavu, chránenú článkom 10 a na druhej strane, práva na rešpektovanie súkromného života zakotveného v článku 8 Dohovoru.

Na to, aby súd konštatoval porušenie článku 8 Dohovoru, musí útok na povesť osoby dosiahnuť určitú úroveň závažnosti a musí byť vykonaný spôsobom, ktorým porušovateľ práva spôsobuje dotknutej osobe ujmu v kontexte porušenia povinnosti rešpektovať jej súkromie. Ak súd posudzuje kolíziu slobody prejavu s právom na rešpektovanie súkromného života, zaoberá sa týmito kritériami:

- (a) otázkou toho, či ide o príspevok k diskusii vo verejnom záujme,
- (b) otázkou toho, či ide o verejne známu dotknutú osobu,
- (c) predmetom príspevku,
- (d) predchádzajúcim správaním sa dotknutej osoby,
- (e) obsahom, formou a následkami príspevku.
- (f) spôsob, akým boli informácie tvoriace obsah príspevku získané a ich pravdivosť,
- (g) závažnosť uloženej sankcie

Na to, aby sa nimi dodatočne zaoberal aj ESĽP, musia existovať závažné dôvody v prípade, ak už vnútroštátne orgány ochrany práv zohľadnili tieto kritériá v rámci vlastného rozhodovania.

ESLP konštatuje, že odvolací súd vychádzal z príslušných ustanovení Trestného zákona a že prípad preskúmal z hľadiska kritérií, ktoré sa majú uplatniť v prípade konfliktu súbežných práv, na jednej strane podľa článku 10, práva sťažovateľa na slobodu prejavu a na druhej strane, podľa článku 8, práva R. P. na rešpektovanie jeho súkromného života.

Vnútroštátny súd dospel k záveru, že napadnuté vyhlásenie je hodnotovým úsudkom, a preto dospel k záveru, že dôkazné prostriedky o R. P., resp. jeho činoch a správaní sa, ako ani jeho politická príslušnosť, či zverejnené názory a stanoviská neposkytujú dostatočný skutkový základ pre jeho označovanie za nacistu. Ďalej zistil, že v relevantnom kontexte príspevok sťažovateľa neprispel k verejnej diskusii o spoločensky významnej problematike.

**ESLP opakovane konštatuje, že označenie osoby za „nacistu“ automaticky neodôvodňuje odsúdenie autora výroku za ohováranie z dôvodu osobitnej stigmy, ktorá sa s takýmto označením spája. Vo všeobecnosti urážlivé výrazy „idiot“ a „fašista“ možno za určitých okolností považovať za prijateľnú kritiku. Okrem toho, nazývanie niekoho fašistom, nacistom alebo komunistom nemožno samo osebe stotožniť s faktickým vyhlásením o (straníckej) príslušnosti danej osoby.**

V prejednávanej veci vnútroštátny súd dospel k záveru, že sporný výraz „nacista“ by mal byť považovaný za hodnotový úsudok. ESLP je rovnakého názoru. Hoci pravdivosť hodnotových úsudkov nie je možné dokázať, súd sa domnieva, že **použitie vysoko stigmatizujúceho vyhlásenia, ako je napríklad označenie osoby za nacistu, si vyžaduje dostatočný skutkový základ. Podľa ESLP sú vnútroštátne súdy najlepšie pripravené posúdiť, či takýto skutkový základ skutočne existuje, a to z kontextu vyhlásení a odôvodnenia poskytnutého osobou, ktorá vyhlásenie urobila.** V tomto prípade však vnútroštátny súd neposkytol dostatočný skutkový základ vo vzťahu k svojmu záveru, ale len jednoducho skonštatoval, že poskytnuté informácie týkajúce sa R. P. buď nepredstavovali dostatočný skutkový základ alebo neboli dostatočne podložené ďalšími skutočnosťami.

Súd tiež spochybnil tvrdenie vnútroštátneho súdu, podľa ktorého príspevok neprispel k téme verejného záujmu alebo dokonca k téme značného verejného záujmu. Naopak, týkal sa problematiky spravodlivosti a hraníc slobody prejavu alebo, konkrétnejšie, implicitnej nespravodlivosti v tom, že jedna osoba bola zatknutá za urážku policajta tým, že ho nazvala idiotom, zatiaľ čo úrady podľa názoru sťažovateľa tolerovali skutočnosť, že R. P. mohol *„hovoríť hrozné veci o ľuďoch len na základe ich etnického pôvodu“*. Vzhľadom na to, že R. P. **bol dobre známy tým, že „testoval hranice slobody prejavu“, odkaz na jeho konanie sa podľa názoru ESLP nejaví irelevantný pre diskusiu, do ktorej sa sťažovateľ zapojil.**

Súd opakuje, že podľa článku 10 ods. 2 Dohovoru existuje len malý priestor na obmedzenie slobody prejavu, a to v oblasti politického prejavu a záležitostí verejného záujmu. Preto zvyčajne priznáva vysokú úroveň ochrany slobody prejavu ak sa vyhlásenia týkajú záležitostí verejného záujmu. **Určitá miera nepriateľstva a potenciálna závažnosť určitých poznámok nevyklučujú právo na vysokú úroveň ochrany, vzhľadom na existenciu záležitosti verejného záujmu.**

Je zvláštne, že sa vnútroštátny súd nezaoberal kritériami „známosti dotknutej osoby a jej predchádzajúceho správania“. EŠLP v tejto súvislosti poznamenáva, že hoci R. P. nebol zvolený do parlamentu, bol zakladateľom a vodcom pravicovej národnej a proti islamskej politickej strany s názvom *Stram Kurs* a v relevantnom čase bol členom nielen tejto, ale aj inej strany s názvom *Hard Line*. Bol verejne známy, keďže na seba upútal pozornosť vo verejnej diskusii v súvislosti so svojimi proti islamskými protestmi a verejnými vystúpeniami, ktoré v niekoľkých prípadoch zahŕňali pálenie Koránu a iné prejavy, prostredníctvom ktorých vyjadril kritický postoj k prítomnosti najmä islamu v Dánsku. Názory a správanie R. P. viedli k rôznym verejným diskusiám o tom, či by ho bolo možné považovať za fašistu alebo nacistu. Sám R. P. bol odsúdený za ohováranie za to, že počas televíznej debaty nazval líderku inej politickej strany „*nacistickou sviňou*“. Dvakrát bol odsúdený aj za iné rasistické prejavy. Za týchto okolností **podľa názoru EŠLP niet pochýb o tom, že R. P. bol verejnou osobou. Súd opakuje, že pre verejné osoby sú hranice kritického komentára širšie, pretože sú nevyhnutne a vedome vystavené verejnej kontrole, a preto musia prejavovať obzvlášť vysoký stupeň tolerancie.**

Sťažovateľ bol, naopak, súkromnou osobou, ktorá zverejnila príspevok na Twitteri. Vnútroštátny súd sa nezaoberal kritériom týkajúcim sa dôsledkov zverejnenia. Nie je známe, koľko osôb si príspevok prečítalo, ani ako dlho zostal verejne dostupný. Súd však mohol zohľadniť, že išlo o príspevok súkromnej osoby na Twitteri a že nebola verejnosti dobre známa a že neexistuje žiadny náznak toho, že by príspevok prevzali médiá alebo by sa iným spôsobom široko zdieľal.

Napokon, povaha a závažnosť uloženého trestu sú faktory, ktoré treba zohľadniť pri posudzovaní primeranosti zásahu do slobody prejavu. V prejednávanej veci bol sťažovateľ odsúdený na peňažný trest vo výške 1 000 dánskych korún s lehotou splatnosti 10 dní a 10 dní odňatia slobody pre zmeškanie. **V tejto súvislosti EŠLP opakuje, že hoci použitie trestnoprávných sankcií v prípadoch ohovárania nie je samo o sebe neprimerané, odsúdenie za trestný čin je závažnou sankciou vzhľadom na existenciu iných prostriedkov intervencie a vyvrátenia tvrdení, najmä prostredníctvom občianskoprávných opravných**

**prostriedkov** (*Frisk a Jensen proti Dánsku*, § 77). Sťažovateľ peňažný trest zaplatil. Bolo mu však tiež nariadené zaplatiť R. P. vysoké odškodné vo výške 30 000 dánskych korún. Vzhľadom na túto skutočnosť sa EŠLP domnieva, že kumulatívna sankcia bola neprimerane prísna.

## **Záver**

Vzhľadom na uvedené okolnosti EŠLP konštatuje, že **vnútroštátne súdy nevykonali riadne vyvažovanie v súlade s kritériami stanovenými jeho judikatúrou**, a to medzi právom sťažovateľa na slobodu prejavu a právom R. P. na rešpektovanie jeho súkromného života a že predmetný zásah nebol v demokratickej spoločnosti nevyhnutný. **Preto ich postupom a rozhodovaním došlo k porušeniu článku 10 Dohovoru.**

